

Prve ugotovitve četrte evropske raziskave podjetij o novih in nastajajočih tveganjih (ESENER-4, 2024)

Prve ugotovitve

Cilj četrte evropske raziskave podjetij, ki jo je izvedla Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu, je bil prispevati k učinkovitejšemu obravnavanju varnosti in zdravja na delovnih mestih ter spodbujati zdravje in dobro počutje zaposlenih. Ponuja mednarodno primerljive informacije v zvezi z zasnovo in izvajanjem novih politik na področju varnosti in zdravja pri delu.

Osnovne informacije

V četrty evropski raziskavi podjetij o novih in nastajajočih tveganjih (ESENER-4, 2024), ki jo je izvedla Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu, so spraševali tiste, „ki so najbolj seznanjeni z varnostjo in zdravjem v podjetjih“, o načinih upravljanja zdravstvenih in varnostnih tveganj na delovnih mestih, s posebnim poudarkom na psihosocialnih tveganjih, tj. stresu, nasilju in nadlegovanju, povezanem z delom. Med majem in oktobrom 2024 je bilo v 30 državah, in sicer v EU-27 ter na Islandiji, Norveškem in v Švici, anketiranih skupno 41 458 podjetij iz vseh dejavnosti, ki zaposlujejo vsaj pet oseb. Čeprav je vprašalnik večinoma ostal enak kot v predhodnih raziskavah ESENER (2014 in 2019), da bi se omogočila časovna primerjava, je bil nekoliko posodobljen z namenom, da bi preverili vpliv pandemije covid-19 na upravljanje varnosti in zdravja pri delu.

Cilj raziskave ESENER-4, ki je bila pripravljena ob podpori vlad in socialnih partnerjev na evropski ravni, je zagotavljanje podpore delovnim mestom po vsej Evropi z boljšim razumevanjem potreb po podpori in strokovnem znanju ter opredelitvi dejavnikov, ki spodbujajo ali ovirajo ukrepanje. V raziskavi ESENER-4 so podrobno proučena štiri področja varnosti in zdravja pri delu:

1. splošni pristop v podjetjih k upravljanju varnosti in zdravja pri delu;
2. načini obravnavanja nastajajočih področij psihosocialnih tveganj, vključno z digitalizacijo;
3. glavni dejavniki in ovire za upravljanje varnosti in zdravja pri delu;
4. načini sodelovanja zaposlenih pri upravljanju varnosti in zdravja pri delu v praksi.

V tem poročilu je predstavljena prva analiza glavnih ugotovitev raziskave ESENER-4. Podrobnejši rezultati in analize bodo predstavljeni v prihodnjih publikacijah, ki bodo objavljene v letu 2026 in pozneje.

Glavne ugotovitve

V raziskavi ESENER-4 so pojasnjene nekatere spremembe socialnih in ekonomskih razmer, ki vplivajo na evropska delovna mesta v podjetjih, ki **zaposlujejo vsaj pet ljudi**. Ta stalni razvoj prinaša nove izzive, ki zahtevajo ukrepanje z namenom zagotavljanja visoke ravni varnosti in zdravja pri delu, rezultati za leto 2024 pa kažejo nekatere posledice pandemije covid-19 – glejte preglednico 1.

- Po pričakovanjih se je delež delovnih mest v EU-27, na katerih zaposleni redno delajo od doma, od leta 2019 skoraj podvojil in leta 2024 dosegel 23 %, na Finskem in Nizozemskem pa je presegel 40 %. Največji deleži pripadajo dejavnosti informiranja in komuniciranja (53 %) ter strokovnim, tehničnim in znanstvenim dejavnostim (39 %).
- V skladu s tem se v ocene tveganja vse bolj vključujejo delovna mesta na domu (8 % leta 2024 v primerjavi s 3 % leta 2019), čeprav so deleži še vedno majhni. Največji delež beleži dejavnost informiranja in komuniciranja (18 %).
- Za manj kot petino (18 %) delovnih mest v EU-27 je bilo poročano, da se z zaposlenimi posvetuje o praksah dela od doma, pri čemer je delež posvetovanj največji na Nizozemskem (37 %), Finskem (34 %) in v Litvi (33 %).
- Kot odraz vse večje uporabe digitalnih tehnologij so bila v raziskavi ESENER-4 posodobljena vprašanja o digitalizaciji. Ocene tveganja zajemajo uporabo digitalnih tehnologij na 43 % delovnih mest v podjetjih v EU-27, v Španiji in Sloveniji pa ta delež presega 60 %. Po dejavnostih je največji delež ocen tveganja, ki zajemajo digitalne tehnologije, zabeležen v dejavnosti izobraževanja (51 %). Medtem naj bi se usposabljanje o uporabi digitalnih tehnologij zagotavljalo na 42 % delovnih mest (do 75 % na Malti). Delež je še posebej velik v dejavnosti informiranja in komuniciranja (51 %) ter finančnih in zavarovalniških dejavnosti (51 %).

Preglednica 1: Spreminjajoči se svet dela: izbor kazalnikov, v % podjetij v EU-27, 2024 in 2019 (če so podatki na voljo)

Kazalnik	Vprašanje iz raziskave ESENER-4, 2024	EU-27 2024 (2019)	Države 2024 (2019)	
Delovna mesta	Zaposleni, ki redno delajo od doma	23 % (13 %)	Finska: 45 % (17 %) Nizozemska: 42 % (33 %) Litva: 36 % (15 %)	Bolgarija: 10 % (5 %) Hrvaška: 10 % (7 %) Portugalska: 10 % (5 %)
	Ocene tveganja zajemajo delovna mesta na domu	8 % (3 %)	Estonija: 14 % (2 %) Finska: 13 % (4 %) Nemčija: 12 % (5 %)	Ciper: 1 % (0 %) Portugalska: 2 % (1 %) Grčija: 3 % (1 %)
	Zaposleni, vprašani o praksah dela od doma	18 %	Nizozemska: 37 % Finska: 34 % Litva: 33 %	Bolgarija: 6 % Ciper: 7 % Hrvaška: 7 %
	Uporaba digitalnih tehnologij, zajetih v ocenah tveganja	43 %	Španija: 62 % Slovenija: 60 % Malta: 59 %	Francija: 24 % Nemčija: 29 % Luksemburg: 30 %
Jezik	Zaposleni, ki imajo težave z razumevanjem jezika, ki se govori v prostorih podjetja	10 % (8 %)	Ciper: 19 % (20 %) Švedska: 17 % (19 %) Luksemburg: 17 % (17 %)	Bolgarija: 3 % (2 %) Slovaška: 3 % (3 %) Madžarska: 4 % (3 %)
Usposabljanje	Redna uporaba digitalnih tehnologij	42 %	Malta: 75 % Slovaška: 63 % Irska: 59 %	Francija: 24 % Avstrija: 34 % Luksemburg: 36 %
	Ocena mobilnih ali zunanjih delovnih mest v zvezi s tveganji za varnost in zdravje pri delu	25 % (20 %)	Malta: 45 % (25 %) Slovenija: 35 % (28 %) Romunija: 33 % (15 %)	Bolgarija: 14 % (12 %) Poljska: 16 % (17 %) Francija: 20 % (17 %)

Izhodišče: vsa podjetja v EU-27, ESENER-3, 2019 in ESENER-4, 2024.

- V tem okviru družbenih sprememb, predstavljenih v preglednici 1, so najpogostejše opredeljeni dejavniki tveganja v EU-27 dolgotrajno sedenje (64 % podjetij v primerjavi z 61 % leta 2019), ponavljajoči se gibi rok (63 % podjetij v primerjavi s 65 % leta 2019), ukvarjanje s težavnimi strankami, učenci in pacienti (56 % v primerjavi z 59 %) ter dvigovanje ali premikanje ljudi ali težkih bremen (52 %, kar je enak delež kot leta 2019). Glejte sliko 1.
- Obstaja neposredno sorazmerna povezava z velikostjo organizacije, saj večja podjetja najpogostejše poročajo o obstoju vseh dejavnikov tveganja. Po dejavnostih je tako kot v prejšnjih obdobjih raziskave ukvarjanje s težavnimi strankami, učenci in pacienti pogostejše v storitvenih dejavnostih. Dejavniki, ki povzročajo kostno-mišična obolenja, so bolj enakomerno razporejeni po vseh dejavnostih, razen dvigovanja ali premikanja ljudi ali težkih bremen, ki je redko v podjetjih, ki se ukvarjajo s finančnimi in zavarovalniškimi dejavnostmi (27 %), in dolgotrajnega sedenja, o katerem je bilo poročano le za 26 % delovnih mest v gostinstvu.
- O glavnih dejavnikih tveganja, ki so bili izpostavljeni zgoraj, so najpogostejše poročali tudi v večini držav, razen časovnega pritiska (o katerem je poročalo 43 % podjetij v EU-27), ki je glavni dejavnik tveganja na Švedskem (64 %) in drugi na Finskem (71 %).
- Zgovorno je, da je dolgotrajno sedenje najpogostejše sporočeni dejavnik tveganja v EU-27 (64 % podjetij). Ta dejavnik tveganja je bil na novo uveden v raziskavo ESENER-3, 2019¹ in dodatno osvetljuje ozaveščenost o sedenju kot dejavniku tveganja za zdravje. O njem najpogostejše poročajo podjetja, ki se ukvarjajo s finančnimi in zavarovalniškimi dejavnostmi (88 % podjetij iz te dejavnosti v EU-27), javne uprave (88 %) ter

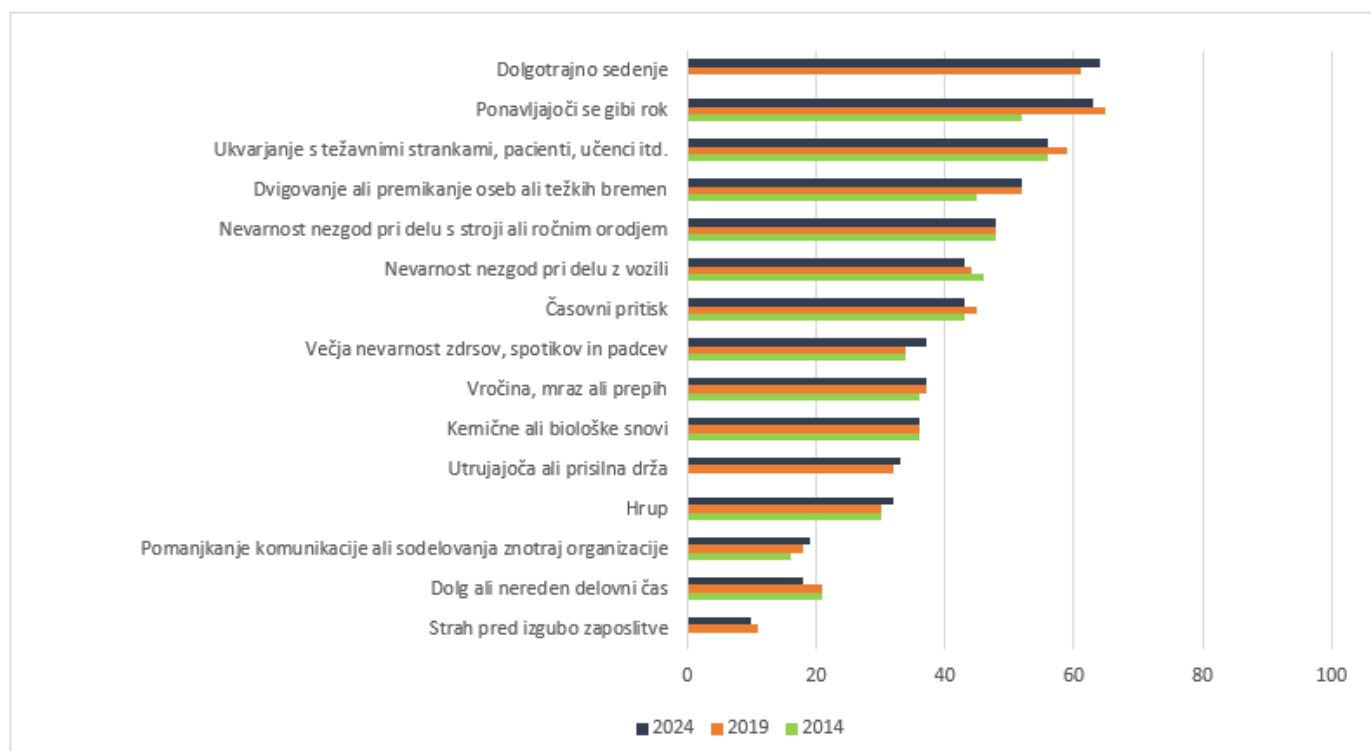
¹ V raziskavi ESENER-2, 2014 je bil zajet pod postavko Utrujajoča ali prisilna drža, vključno z dolgotrajnim sedenjem.

podjetja, ki se ukvarjajo z informiranjem in komuniciranjem (84 %).

- Zanimivo je, da samo 3 % podjetij v EU-27 poročajo, da nimajo nobenega od upoštevanih splošnih dejavnikov tveganja za varnost in zdravje pri delu. Kar zadeva psihosocialne dejavnike tveganja, četrtna anketiranih podjetij (25 %) poroča, da nimajo nobenega od njih. Največji delež podjetij, ki ne poročajo o psihosocialnih

dejavnikov tveganja, vključenih v raziskavo ESENER, je v Italiji (47 %) in Litvi (44 %), najmanjši pa na Finskem (12 %), Cipru, v Belgiji in Nemčiji (14 %). Kar zadeva velikost, obstaja obratno sorazmerna povezava, v skladu s katero je ta delež (podjetij, ki ne poročajo o nobenem od upoštevanih psihosocialnih dejavnikov tveganja) največji med najmanjšimi podjetji. Delež je največji v proizvodnji in kmetijstvu.

Slika 1: Dejavniki tveganja v podjetju (% podjetij, EU-27), 2014, 2019 in 2024

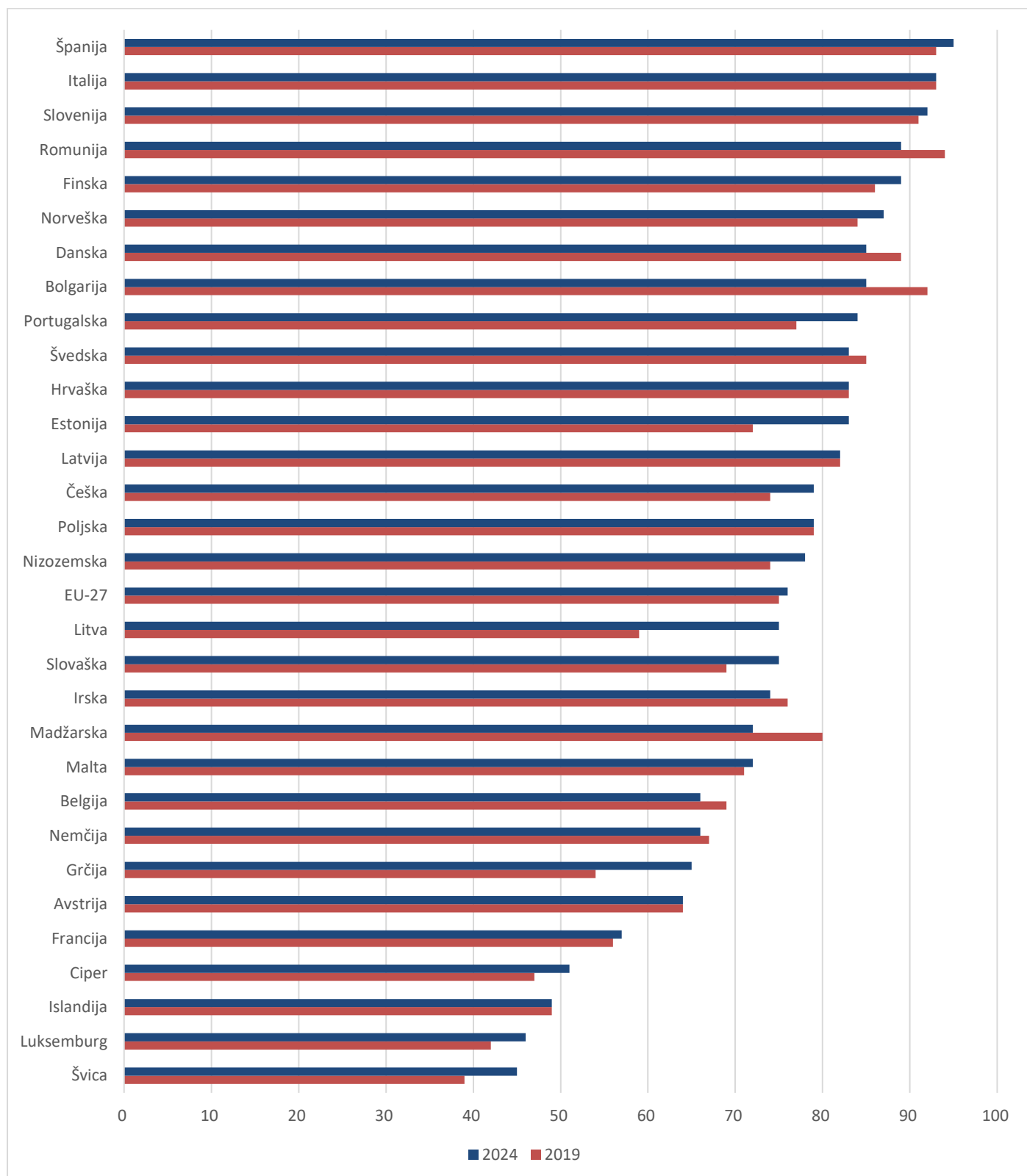

Izhodišče: vsa podjetja v EU-27, ESENER 2014, 2019 in 2024.

Upravljanje varnosti in zdravja pri delu

- Te ugotovitve so privedle do rezultatov raziskave o **oceni tveganja**, ki je temelj evropskega pristopa k varnosti in zdravju pri delu, kot je določeno v [okvirni direktivi EU o varnosti in zdravju pri delu \(Direktiva 89/391/EGS\)](#). V skladu z ugotovitvami iz prejšnjih obdobj 76 % podjetij v EU-27, s katerimi so bili opravljeni razgovori v raziskavi ESENER-4, 2024, navaja, da redno izvajajo ocene tveganja. Po pričakovanjih se je pokazala pozitivna korelacija z velikostjo podjetij, medtem ko se po posameznih državah deleži gibljejo od 95 % podjetij v Španiji, Italiji (93 %) in Sloveniji (92 %) do 37 % v Luksemburgu (slika 2).
- Če se osredotočimo na razčlenitev po državah, je v primerjavi z letom 2019 povečanje zaznано v več državah EU-27, najbolj opazno v Litvi, Grčiji in Estoniji. Po drugi strani so nekatere države, kot so Madžarska, Bolgarija in Romunija, poročale o zmanjšanju deleža podjetij, ki redno izvajajo ocene tveganja.
- Tako kot v preteklosti obstajajo precejšnje razlike glede deleža podjetij, v katerih ocene tveganja izvaja večinoma notranje osebje. Razvrstitev držav se je znatno spremenila, pri čemer sta na vrhu Švedska (84 % podjetij, kar je podobno kot leta 2019, ko je ta delež znašal 85 %) in Danska (80 %, kar je enak delež kot leta 2019). Najmanjša deleža sta bila zaznana v Španiji (6 % v primerjavi z 10 % leta 2019) in Sloveniji (7 %).
- Čeprav na podlagi tega ni mogoče sklepati o kakovosti ocen tveganja – v nekaterih državah je morda celo pravno zavezujoče, da se izvajanje storitev varnosti in zdravja pri delu odda zunanjim izvajalcem – bi morala biti vsa podjetja načeloma in ob domnevi, da so za nadzor tveganj najprimernejše osebe, ki so pristojne za nadzor dela, sposobna izvesti osnovno oceno tveganja le z lastnim osebjem.

Slika 2: Ocene tveganja na delovnem mestu, ki se redno izvajajo, po državah (% podjetij), 2019 in 2024

Izhodišče: vsa podjetja, vseh 30 držav, ESENER-3, 2019 in ESENER-4, 2024.

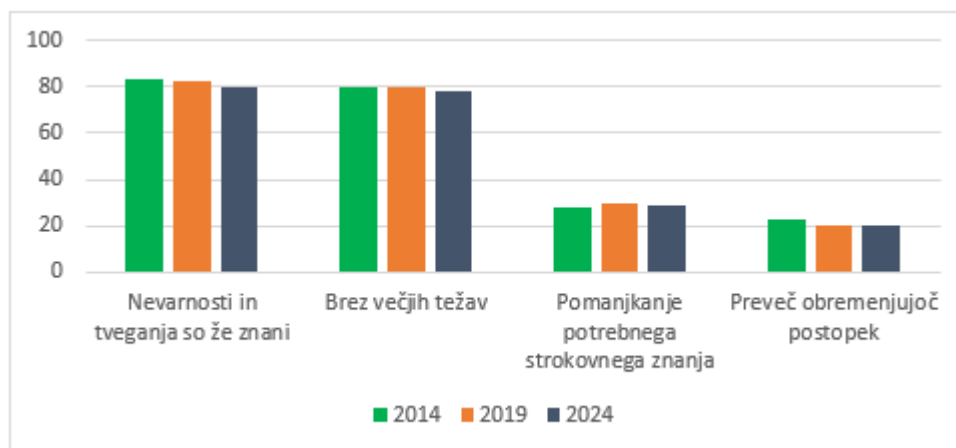
- 48 %² podjetij v EU-27, ki poročajo, da imajo zaposlene, ki redno delajo od doma, navaja, da takšne delavce vključujejo v svoje ocene tveganja. To je očitno povečanje v primerjavi z 31-odstotnim deležem, zabeleženim v letu 2019 (26 % v letu 2014). Zdi se, da to odraža večjo ozaveščenost o tem, da so delovna mesta na domu dejanska delovna mesta.
- Tako kot v preteklosti so deleži še vedno večji, ko gre za vključevanje drugih delovnih mest zunaj prostorov podjetij (razen dela od doma), saj 66 % podjetij v EU-27, ki poročajo o takih delovnih ureditvah, navaja, da jih vključujejo v svoje ocene tveganja (65 % leta 2019). O tem najpogosteje poročajo podjetja v Italiji (80 %) in Luksemburgu (76 %) ter dejavnost gradbeništvo, kot je bilo pričakovano (82 %, čeprav manj kot leta 2019, ko je ta delež znašal 89 %).
- Pri uporabi **storitev s področja varnosti in zdravja pri delu** je razvidno, da so najpogostejši obiski pri zdravnikih, specialistih medicine dela (75 %), splošnih zdravnikih za varnost in zdravje pri delu (59 %) ter izvedencih za preprečevanje nezgod (52 %), pri čemer so deleži zelo podobni deležem, sporočenim v letu 2019. Kar zadeva psihosocialna tveganja, o vključenosti psihologa poroča 21 % podjetij iz EU-27 (19 % leta 2019). Zanimivo je, da so pomembne razlike med državami: na Finskem 73 % podjetij poroča o vključenosti psihologa, bodisi notranjega bodisi zunanjega, sledita Belgija (48 %) in Danska (47 %).
- Poleg tega, tako kot leta 2019, nekaj manj kot dve tretjini podjetij v EU-27 (62 %) poroča, da uporabljajo storitve **zunanjega ponudnika** za podporo pri nalogah na področju varnosti in zdravja pri delu, pri čemer sta deleža največja v Sloveniji (92 %) in na Portugalskem (88 %). Zdi se, da je uporaba storitev zunanjih ponudnikov pozitivno povezana z velikostjo podjetja, medtem ko je iz razčlenitve po dejavnostih razvidno, da je najpogostejša med podjetji na področju električne energije (76 %).

Spodbude in ovire

- Podjetja, ki ne izvajajo rednih ocen tveganja, so, tako kot v letih 2014 in 2019, kot glavne razloge za to navedla, da so tveganje in nevarnosti že znani (80 % podjetij) ter da ni večjih težav (78 %) (slika 3). Ti rezultati zajemajo 24 % anketiranih podjetij, vendar se kljub temu poraja vprašanje, ali imajo ta podjetja, zlasti

najmanjša, dejansko manj težav ali pa se preprosto manj zavedajo tveganj na delovnih mestih. Če se osredotočimo na najmanjša podjetja, je zanimivo, da v primerjavi z večjimi redkeje poročajo, da je postopek zanje preveč obremenjujoč.

Slika 3: Razlogi za neredno izvajanje ocen tveganja na delovnih mestih (% podjetij, EU-27), 2014, 2019 in 2024

Izhodišče: podjetja v EU-27, ki ne izvajajo redno ocen tveganja, ESENER 2014, 2019 in 2024.

- Če se osredotočimo na **razloge, ki podjetja spodbujajo k upravljanju varnosti in zdravja pri delu**, je 87 % podjetij v EU-27 kot glavni razlog navedlo izpolnjevanje pravnih obveznosti, kar je skladno s podatki za leti 2014 in 2019 (slika 4). Pokazala se je neposredno pozitivna povezava z

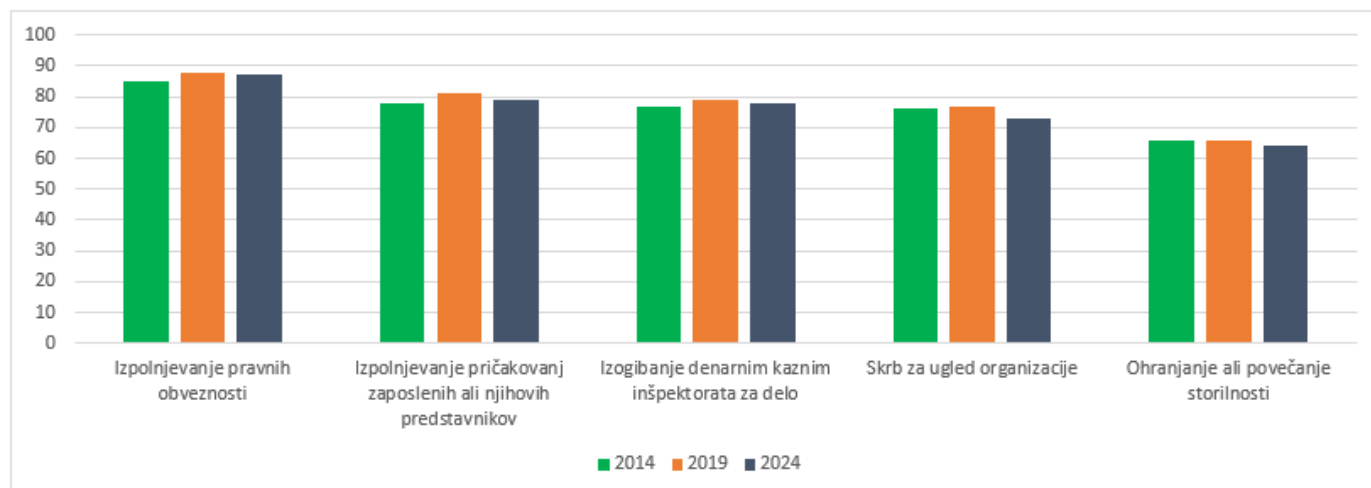
velikostjo podjetij, medtem ko se deleži po posameznih državah gibljejo od 68 % podjetij na Danskem do 97 % na Portugalskem in Švedskem.

² Ta delež se izračuna na podlagi števila podjetij, ki poročajo o izvajanju ocen tveganja in imajo zaposlene, ki delajo od doma, za razliko o deležev v preglednici 1, ki so bili ponovno izračunani na podlagi skupnega števila podjetij, da bi bili primerljivi z drugimi kazalniki v preglednici.

- Drugi najpomembnejši dejavnik za ukrepanje na področju varnosti in zdravja pri delu je izpolnjevanje pričakovanj zaposlenih ali njihovih predstavnikov, čemur sledi izogibanje globam, ki jih naložijo inšpektorati za delo. Iz raziskave ESENER-4, 2024 je

razvidno, da več kot štiri od petih podjetij, ki v EU-27 redno ocenjujejo tveganja (79 %, kar je podobno kot leta 2019, ko je ta delež znašal 80 %), poroča o vključevanju svojih zaposlenih v oblikovanje in izvajanje ukrepov, ki izhajajo iz ocene tveganja.

Slika 4: Glavni razlogi za obravnavanje varnosti in zdravja pri delu (% podjetij, EU-27), 2014, 2019 in 2024

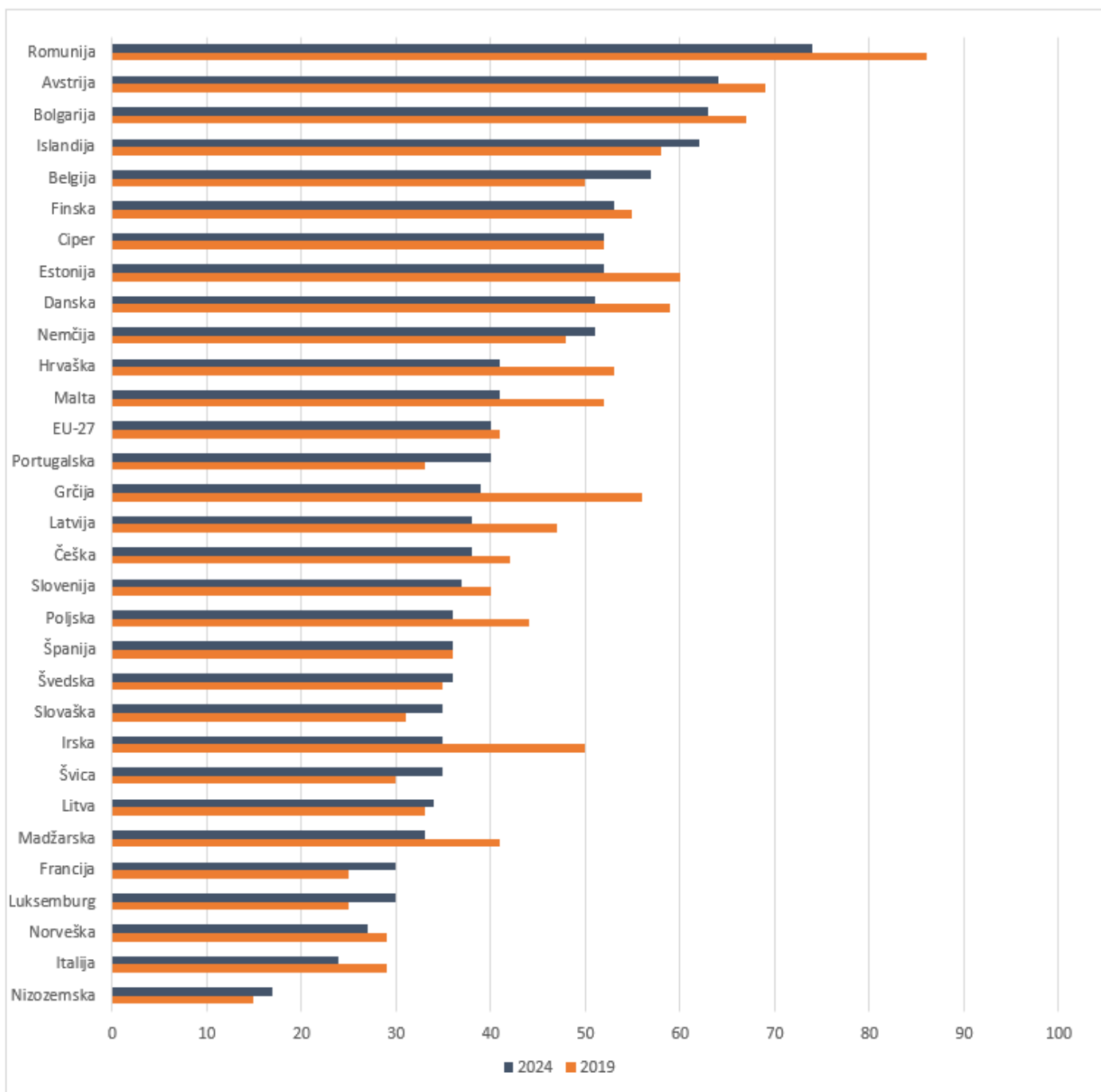

Izhodišče: vsa podjetja v EU-27, ESENER 2014, 2019 in 2024.

- Na podlagi vprašanja glede **inšpekcijskega nadzora dela** in izogibanja globam kot motiva za upravljanje varnosti in zdravja pri delu je treba opozoriti na stalno zmanjševanje deleža podjetij, ki so poročala o obisku delovnega inšpektorja v treh letih pred raziskavo: 40 % v letu 2024, kar je nekoliko manj kot v letu 2019, ko je ta delež znašal 41 % (in 49 % v letu 2014) (slika 5). Največji upad je bil zaznan v Grčiji (s 56 % na 39 %) in na Irskem (s 50 % na 35 %).

Nekatere države so poročale o povečanju, ki je bilo največje na Portugalskem (s 33 % na 40 %) v Franciji in Luksemburgu (v obeh državah s 25 % na 30 %). Splošno zmanjšanje je opazno pri podjetjih vseh velikosti, medtem ko je stanje po dejavnostih bolj raznoliko, pri čemer nekateri poročajo o povečanju, na primer javna uprava z 32 %, kar je več kot leta 2019, ko je ta delež znašal 23 %.

Slika 5: Obisk delovnega inšpektorja v treh letih pred raziskavo, po državah (% podjetij), 2019 in 2024

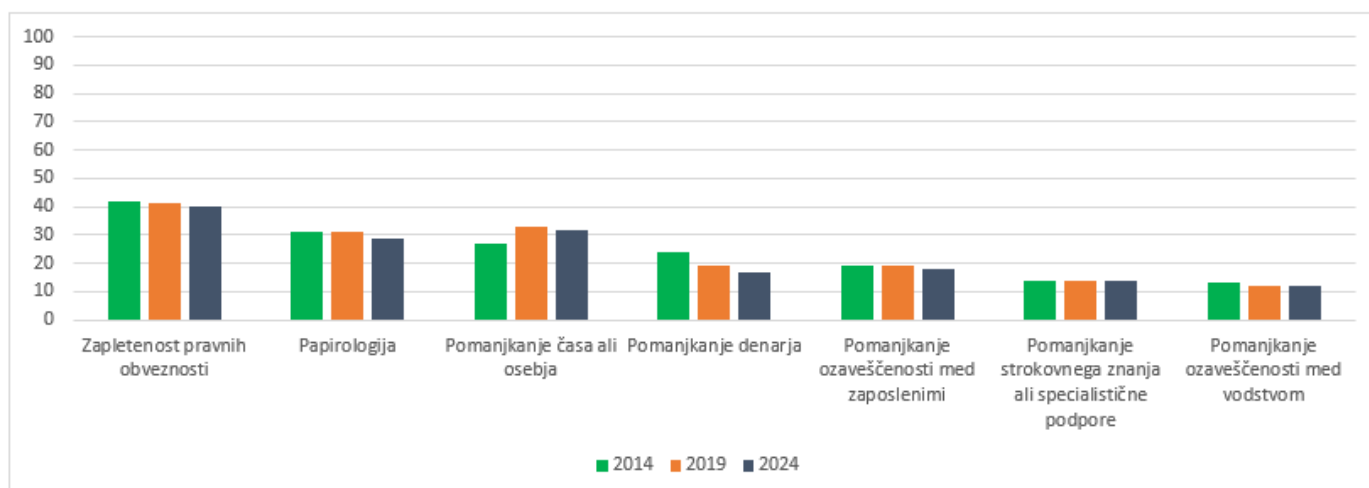
Izhodišče: vsa podjetja, vseh 30 držav, ESENER-3, 2019 in ESENER-4, 2024.

- Zapletenost pravnih obveznosti je še vedno **glavna težava pri obravnavanju varnosti in zdravja pri delu** za 40 % podjetij v EU-27, kar je nekoliko manj kot leta 2019, ko je ta delež znašal 41 %, in leta 2014, ko je znašal 42 % (slika 6). Razčlenitev po državah kaže zelo raznoliko sliko, pri čemer so največji deleži zapletenosti kot glavne težave zabeleženi v Belgiji (58 % podjetij) in Italiji (48 %), v nasprotju z Litvo (15 %), Finsko (16 %), Latvijo in Malto (17 %). Razvidno je izjemno zmanjšanje v Grčiji (s 46 % podjetij leta 2019 na 28 % leta 2024), Franciji (z 52 % na 44 %) in na Švedskem (z 38 % na 31 %), kar pomaga

pojasniti, da ta ugotovitev ni posledica izključno zahtevnosti pravne obveznosti, temveč prej morebitnih sprememb in posodobitev zakonodaje, ki jih podjetja morda dojemajo kot zahtevne.

- Pri večini dejavnikov je razvidno rahlo zmanjšanje njihovega deleža, vendar je z leti pomanjkanje časa ali osebja postalo drugi najpogostejše sporočeni dejavnik (32 % podjetij v letu 2024). To velja zlasti za podjetja v Belgiji (56 %), na Nizozemskem (42 %) in v Franciji (41 %).

Slika 6: Glavne težave pri obravnavanju varnosti in zdravja pri delu (% podjetij, EU-27), 2014, 2019 in 2024

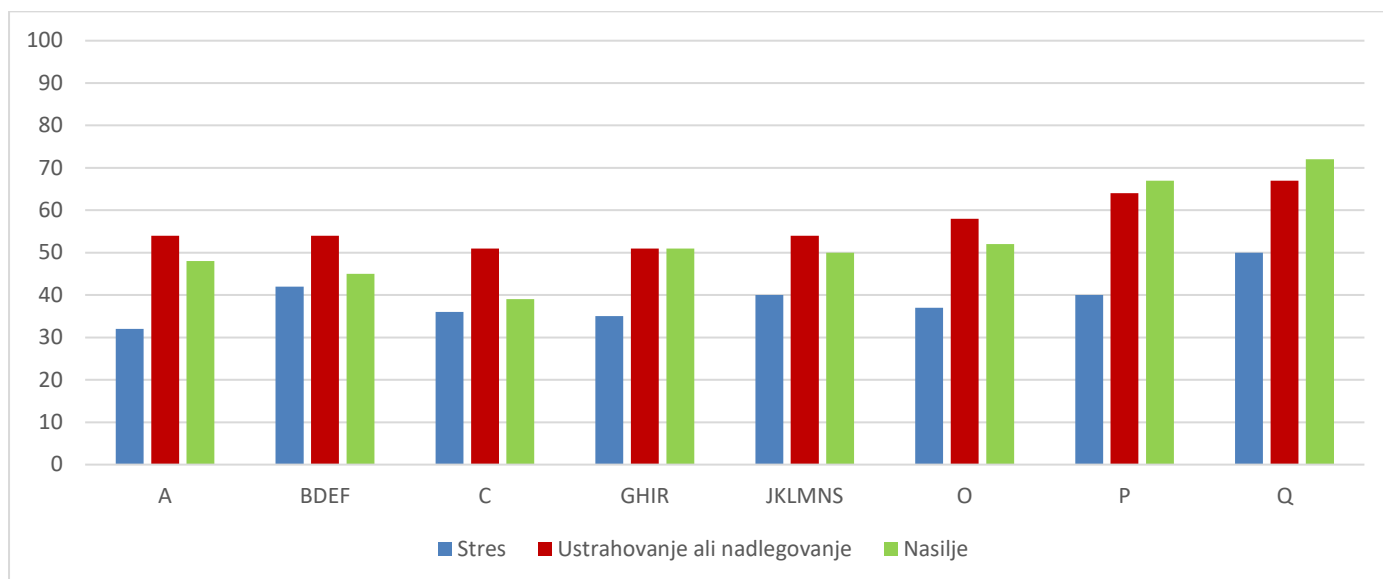

Izhodišče: vsa podjetja v EU-27, ESENER 2014, 2019 in 2024.

Nova in nastajajoča tveganja: psihosocialna tveganja in digitalizacija

- Kot je bilo že navedeno zgoraj, o nekaterih od **psihosocialnih dejavnikov** poroča znaten delež podjetij v EU-27, in sicer o ukvarjanju s težavnimi strankami, pacienti in učenci (56 %) ter časovnem pritisku (43 %). Med podjetji, ki poročajo o prisotnosti psihosocialnih dejavnikov tveganja, jih 21 % v EU-27 meni, da so težje obvladljiva kot druga tveganja, pri čemer so, tako kot v prejšnjih obdobjih raziskave ESENER, največji deleži zabeleženi v nordijskih državah: na Švedskem (38 % podjetij), Danskem (37 %) in Finskem (35 %). Po drugi strani pa le 6 % podjetij v Bolgariji in 8 % na Hrvaškem meni, da so psihosocialna tveganja težje obvladljiva kot druga tveganja.
- Iz raziskave ESENER-4, 2024, ki se osredotoča na podjetja, ki poročajo, da je psihosocialne dejavnike tveganja težje obvladovati kot druga tveganja za varnost in zdravje pri delu, je razvidno, da je glavna težava pri obravnavanju psihosocialnih tveganj nepripravljenost za odprto razpravo o teh vprašanjih (59 % te skupine podjetij v EU-27). Tako kot pri vseh drugih obravnavanih težavah (pomanjkanje ozaveščenosti med osebjem/vodstvom ter pomanjkanje strokovnega znanja ali strokovne podpore) o tem pogosteje poročajo večja podjetja.
- Zlasti med podjetji, ki poročajo, da se morajo ukvarjati s težavnimi strankami, pacienti ali učenci, jih 54 % tistih, ki zaposlujejo 20 ali več ljudi, poroča, da imajo vzpostavljen postopek za obravnavanje morebitnih primerov groženj, zlorab ali napadov s strani strank, pacientov ali drugih zunanjih oseb (povprečje EU-27, povečanje z 51 % leta 2019). Ta delež naraste na 72 % med podjetji na področju izobraževanja, zdravstva in socialnega varstva (slika 7).
- Kar zadeva akcijske načrte proti stresu (39 % podjetij z 20 ali več zaposlenimi v EU-27, kar pomeni povečanje v primerjavi z letom 2019, ko je ta delež znašal 33 %) in postopke za obravnavanje morebitnih primerov ustrahovanja ali nadlegovanja (55 % leta 2024 v primerjavi s 45 %), se je o povečanju poročalo v vseh skupinah dejavnosti.

Slika 7: Akcijski načrt in vzpostavljeni postopki za obvladovanje psihosocialnih tveganj, po skupinah dejavnosti (% podjetij, EU-27), 2024

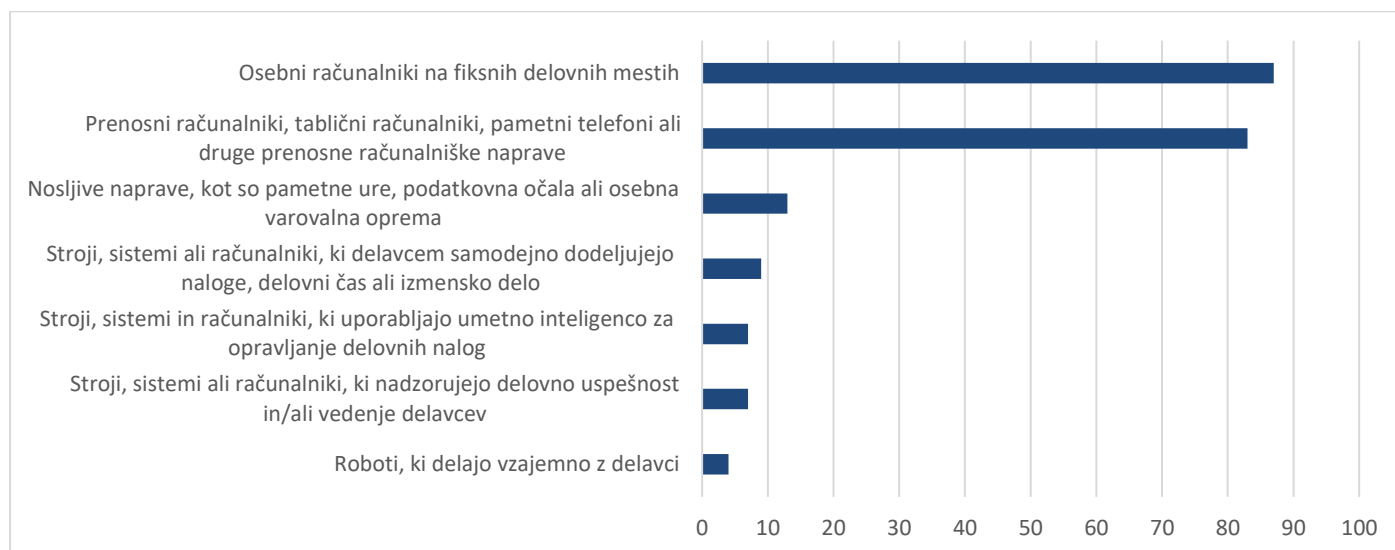
Izhodišče: vsa podjetja v EU-27, ki zaposlujejo 20 ali več delavcev, ESENER-4, 2024. Postopki v zvezi z nasiljem so bili zahtevani le od tistih, ki so poročali, da se morajo ukvarjati s težavnimi strankami, ki predstavljajo dejavnik tveganja za zdravje.

Področja v klasifikaciji NACE³, rev. 2: A: Kmetijstvo, gozdarstvo ter ribištvo in ribiške storitve. B, D, E, F: Gradbeništvo, ravnanje z odpadki, oskrba z vodo in električno energijo. C: Proizvodnja. G, H, I, R: Trgovina, promet, gostinstvo in rekreacijske dejavnosti. J, K, L, M, N, S: IT, finance, poslovanje z nepremičninami in druge tehnične, znanstvene ali storitvene dejavnosti. O: Javna uprava. P: Izobraževanje. Q: Zdravstvo in socialno varstvo.

- 64 % anketiranih podjetij v EU-27, ki izvajajo ocene tveganja, poroča, da imajo dovolj informacij o tem, kako psihosocialna tveganja vključiti v take ocene tveganja, kar je več kot leta 2019 (60 %). Kot je bilo pričakovano, se ta delež bolj razlikuje glede na velikost podjetja (narašča z velikostjo) kot glede na dejavnost. Ugotovitve se zlasti razlikujejo glede na državo, pri čemer so največji deleži zabeleženi na Nizozemskem (79 %), v Španiji (71 %) ter Italiji in na Danskem (70 %), najmanjši pa na Malti (38 %) in v Bolgariji (45 %).
- Že leta 2019 je bil v raziskavo ESENER-3 za boljše merjenje zgoraj navedenih socialnih in ekonomskih sprememb (glej preglednico 1) vključen nov razdelek o vplivu **digitalizacije** na zdravje in varnost delavcev. Tako kot takrat tudi leta 2024 obstaja velika raznolikost glede vrst digitalnih tehnologij, o katerih poročajo podjetja. O uporabi osebnih računalnikov na stalnih delovnih mestih (87 % anketiranih podjetij v EU-27) ter prenosnih računalnikov, tabličnih računalnikov, pametnih telefonov ali drugih mobilnih naprav (83 % v primerjavi s 77 % leta 2019) pogosto poročajo iz vseh dejavnosti in podjetij vseh velikosti.
- Ni presenetljivo, da je uporaba preostalih obravnavanih tehnologij manj razširjena, vendar v nekaterih dejavnostih še vedno poročajo o precej večjih deležih od povprečja: 21 % delovnih mest na področju informiranja in komuniciranja poroča o uporabi naprav, sistemov ali računalnikov, ki uporabljajo umetno inteligenco (povprečje EU-27 znaša 7 %), o uporabi strojev, sistemov ali računalnikov, ki spremljajo uspešnost in/ali vedenje delavcev, pa poroča 15 % podjetij, ki se ukvarjajo s prevozom in skladiščenjem (povprečje EU-27 znaša 7 %).
- Samo 4 % anketiranih podjetij v EU-27 je poročalo, da ne uporabljajo nobene od digitalnih tehnologij, vključenih v vprašalnik.

³ Statistična klasifikacija gospodarskih dejavnosti: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nace>

Slika 8: Digitalne tehnologije na delovnem mestu (% podjetij, EU-27), 2024

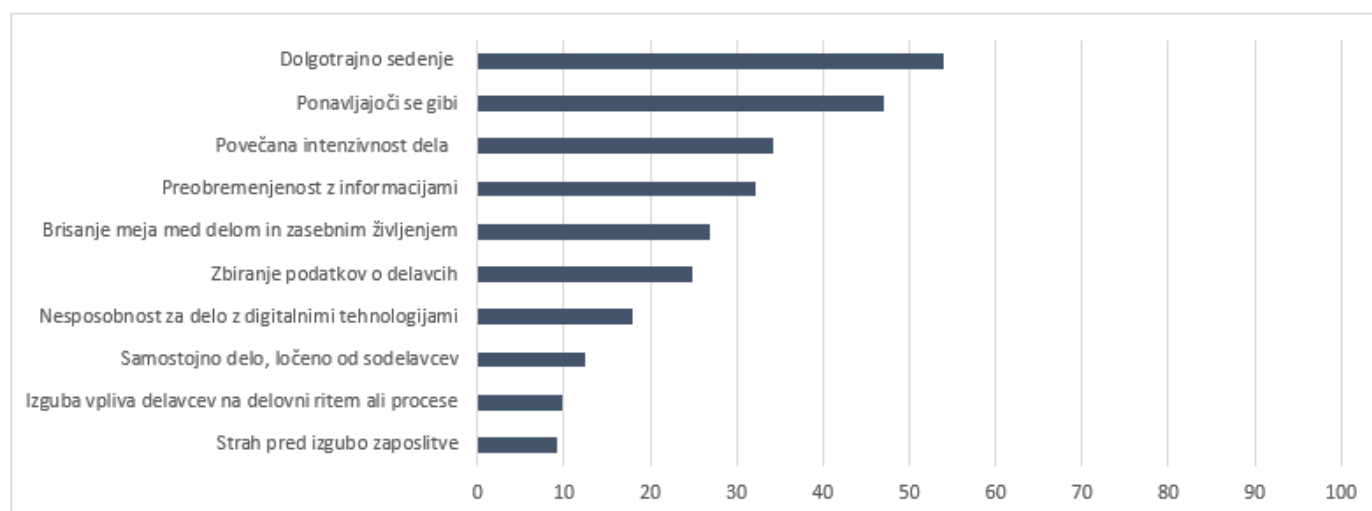
Izhodišče: vsa podjetja v EU-27, ESENER-4, 2024.

- Med podjetji iz EU-27, ki poročajo o uporabi vsaj ene od zgoraj navedenih digitalnih tehnologij, jih 35 % poudarja, da so se z zaposlenimi posvetovali o morebitnem vplivu uporabe takih tehnologij na varnost in zdravje delavcev, kar je očitno povečanje v primerjavi z letom 2019, ko je ta delež znašal 24 %. Največji delež izkazujejo Litva (57 %) in Malta (50 %). O tovrstnih posvetovanjih pogosteje poročajo podjetja, ki se ukvarjajo z izobraževanjem (42 %), informiranjem in komuniciranjem (41 %) ter finančnimi in zavarovalniškimi dejavnostmi (40 %).
- V letu 2024 je bilo dodano novo vprašanje o dejavniki tveganja, ki so lahko povezani z uporabo zgoraj navedenih digitalnih tehnologij. Zanimivo in precej v skladu z glavnimi dejavniki tveganja, predstavljenimi v

sliki 1, je, da sta najpogostejše sporočena dejavnika tveganja, povezana z digitalizacijo, kostno-mišična obolenja: dolgotrajno sedenje (54 % delovnih mest v EU-27, ki uporabljajo vsaj eno od zgoraj navedenih digitalnih tehnologij) in ponavljajoči se gibi (47 %) (slika 9). Sledita povečana intenzivnost dela (34 %) in preobremenjenost z informacijami (32 %). Glavni dejavniki tveganja so enaki v skoraj vseh dejavnostih, poročanje o njih pa se povečuje z velikostjo podjetij.

- Stanje po državah je ponovno zelo različno. Podjetja na Finskem poročajo o največjem deležu dela, ki ga zaposleni opravljajo samostojno, ločeno od sodelavcev (43 %), in nesposobnosti za delo z digitalnimi tehnologijami (46 %), medtem ko v Nemčiji 54 % delovnih mest poroča o večji intenzivnosti dela in preobremenjenosti z informacijami.

Slika 9: Dejavniki tveganja, povezani z uporabo digitalnih tehnologij na delovnem mestu (% podjetij, EU-27), 2024

Izhodišče: podjetja v EU-27, ki poročajo o uporabi vsaj ene digitalne tehnologije, ESENER-4, 2024.

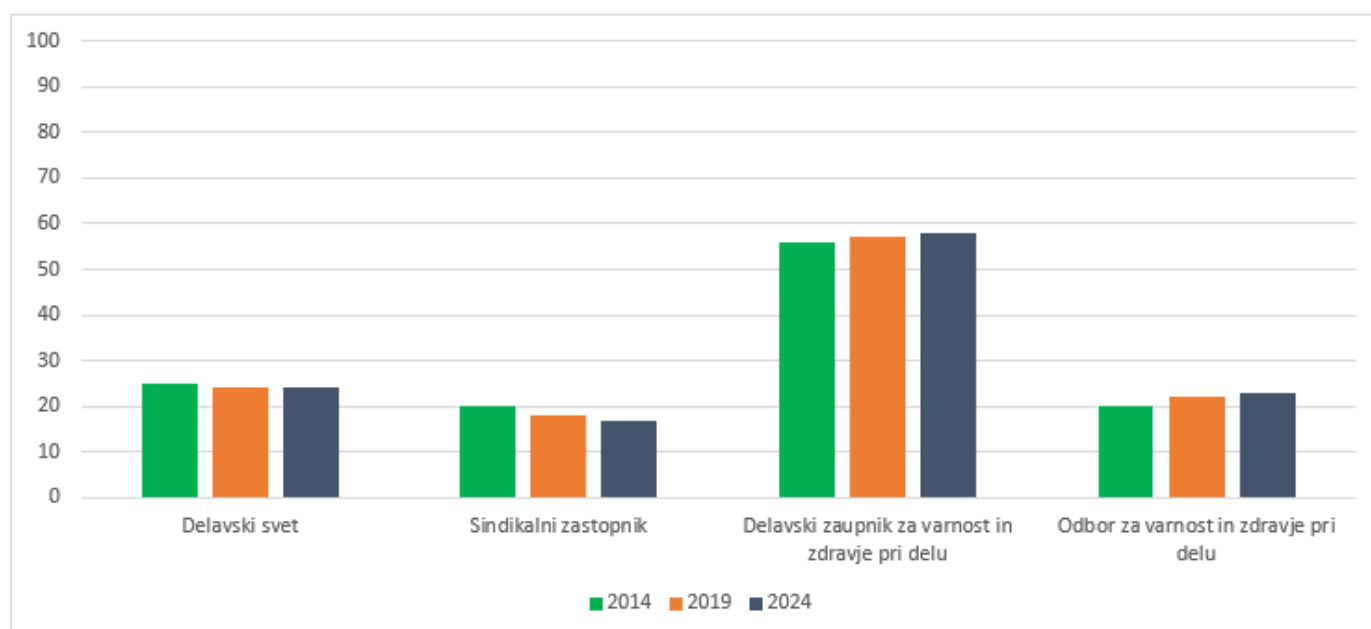
Sodelovanje zaposlenih

- Kar zadeva **sodelovanje zaposlenih** in ob osredotočanju na podjetja, ki so poročala, da so v zadnjih treh letih izvajala ukrepe za preprečevanje psihosocialnih tveganj, raziskava kaže, da so v 55 % podjetij v EU-27 zaposleni sodelovali pri oblikovanju in vzpostavitvi takih ukrepov. To je nekoliko manj kot v letih 2019 in 2014, ko je ta delež znašal 61 % oz. 63 %. Te ugotovitve se razlikujejo po državah, pri čemer se delež takih podjetij giblje od 77 % na Švedskem in 76 % na Danskem do 40 % na Poljskem in 43 % na Cipru.
- Razvoj po državah od leta 2019 je raznolik, in medtem ko so med drugim Litva, Estonija, Romunija, Hrvaška in Madžarska poročale o povečanju, je v nekaterih drugih državah prišlo do očitnega zmanjšanja, ki je bilo

največje v Sloveniji, Nemčiji, na Cipru, Portugalskem, v Latviji in Bolgariji. Pričakovati bi bilo, da se bodo zaradi narave psihosocialnih tveganj v ukrepe na tem področju neposredno vključili zaposleni in da bodo pri tem izjemno veliko sodelovali vsi akterji na delovnem mestu, vendar ugotovitve tega ne kažejo.

- Glede različnih oblik zastopanja zaposlenih se je najpogosteje poročalo o delavskem zaupniku za varnost in zdravje pri delu, ki ga ima 58 % podjetij v EU-27, kar pomeni rahlo naraščajoč trend od leta 2014 (slika 10). Največji deleži med podjetji so na področju električne energije, plina, pare in klimatizacije (73 %) ter zdravstva in socialnega varstva (66 %). Te ugotovitve so po pričakovanjih zelo odvisne od velikosti podjetja.

Slika 10: Oblike zastopanja zaposlenih (% podjetij, EU-27), 2014, 2019 in 2024

Izhodišče: vsa podjetja iz EU-27 – velikost je odvisna od nacionalnih pragov za te oblike zastopanja, ESENER 2014, 2019 in 2024.

- Zanimivo je, da skoraj tretjina podjetij v EU-27 (31 %) nima nobene od teh oblik zastopanja zaposlenih, pri čemer je delež največji v Grčiji (73 %), na Portugalskem (65 %) in v Latviji (65 %). Glejte preglednico 2.

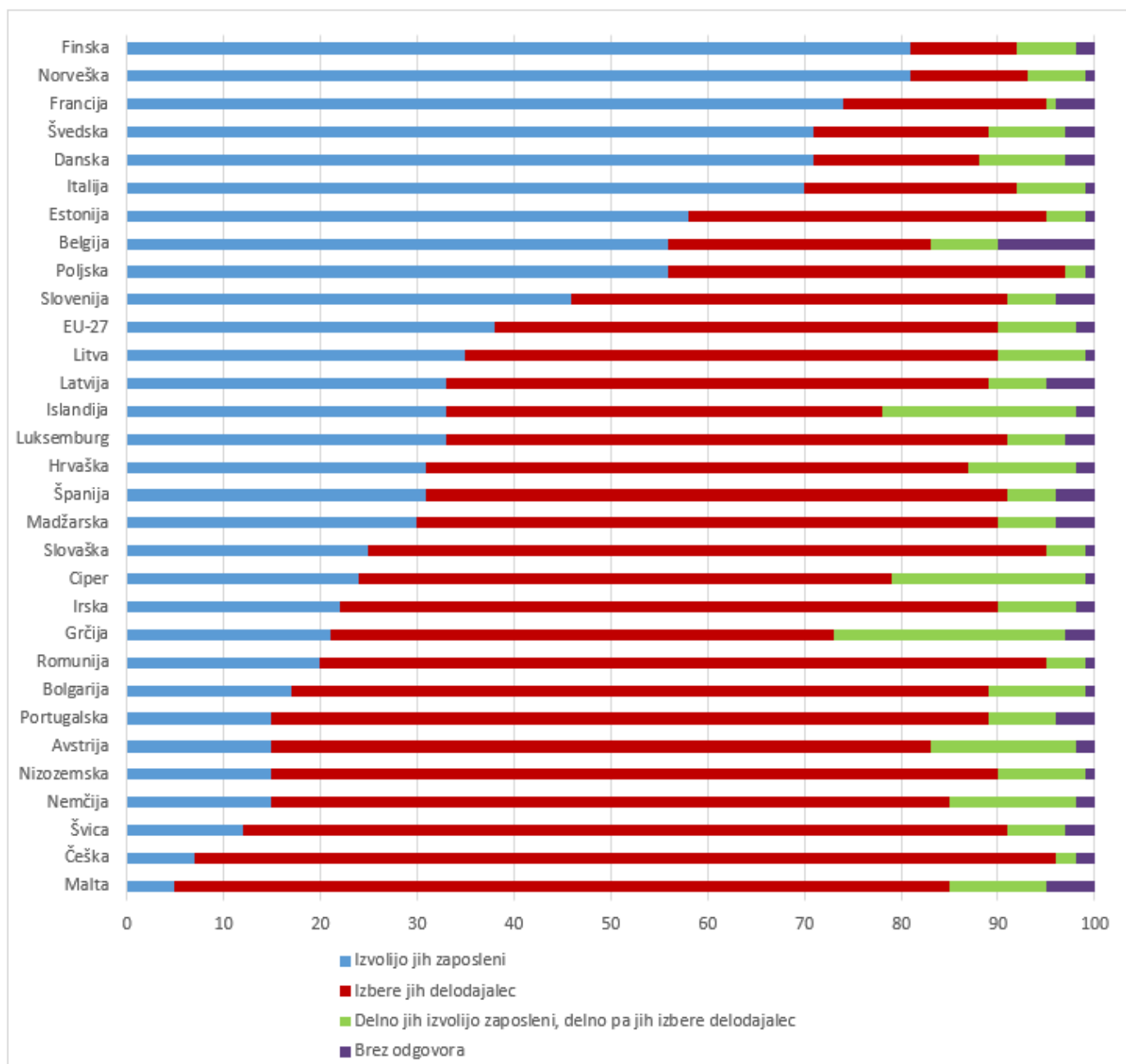
Preglednica 2: Podjetja brez oblik zastopanja zaposlenih, po državah (% podjetij), 2024

Država	V %	Država	V %
Grčija	73	Švedska	27
Portugalska	65	Malta	27
Latvija	65	Češka	27
Slovenija	59	Slovaška	26
Madžarska	58	Estonija	25
Poljska	56	Luksemburg	25
Ciper	46	Hrvaška	24
Belgija	45	Irska	24
Francija	43	Avstrija	18
Španija	43	Nemčija	17
Švica	41	Litva	15
Islandija	38	Bolgarija	15
Nizozemska	37	Italija	12
Finska	32	Romunija	8
EU-27	31	Norveška	7
Danska	29		

Izhodišče: vsa podjetja, vseh 30 držav – velikost je odvisna od nacionalnih pragov za te oblike zastopanja, ESENER-4, 2024.

- V raziskavi ESENER-4, 2024 so podjetja spraševali o imenovanju predstavnikov za varnost in zdravje pri delu, ugotovitve pa kažejo zelo raznoliko sliko med državami, kar odraža različne nacionalne okvire (slika 11).
- Več kot polovica (52 %) podjetij v EU-27, ki so bila vključena v raziskavo, poroča, da predstavnika za varnost in zdravje izbere delodajalec, pri čemer je ta delež največji na Češkem (89 % podjetij) in na Malti (80 %), najmanjši pa na Finskem (11 %) in Danskem (17 %).
- Več kot tretjina anketiranih podjetij (38 %) je navedla, da predstavnike za varnost in zdravje pri delu izvolijo zaposleni, pri čemer je ta delež največji na Finskem (81 %), v Franciji (74 %) ter na Švedskem in Danskem (71 %). Kar 24 % podjetij v Grčiji in 20 % na Cipru poroča, da jih delno izvolijo zaposleni, delno pa jih izbere delodajalec.

Slika 11: Imenovanje predstavnikov za varnost in zdravje pri delu, po državah (% podjetij), 2024

Izhodišče: podjetja, ki so poročala o prisotnosti predstavnika za zdravje in varnost, vseh 30 držav.

Metodologija ankete

- Anketiranje je potekalo od maja do oktobra 2024 v zasebnih in javnih organizacijah, in sicer v podjetjih s pet ali več zaposlenimi. Zajete so bile vse gospodarske dejavnosti, razen zasebnih gospodinjstev (NACE T) in eksteritorialnih organizacij (NACE U).
- Vključenih je bilo 30 držav: vseh 27 držav članic EU, Islandija, Norveška in Švica.
- Anketiranih je bilo skupaj 41 458 podjetij, na vprašanja pa je odgovarjala oseba, ki ve največ o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu v organizaciji. Po državah je število referenčnih vzorcev znašalo od približno 450 na Malti do 2 250 v Franciji, Nemčiji, Italiji⁴, na Poljskem in v Španiji (glejte velikosti nacionalnih vzorcev na spletnem naslovu www.esener.eu).
- Število nacionalnih referenčnih vzorcev se je – s finančno podporo ustreznih nacionalnih organov – povečalo v štirih državah: v Avstriji (+300), Nemčiji (+900), Italiji (+450) in Sloveniji (+300).
- Podatki so bili večinoma zbrani z računalniško podprtim telefonskim anketiranjem (CATI). Tistim, ki niso želeli sodelovati v telefonski anketi, je bila na voljo možnost, da anketo izpolnijo prek spleta.
- Terensko delo sta opravili organizacija Ipsos NV in njena mreža terenskih središč v posameznih državah.
- Vzorci so bili sestavljeni na podlagi nesorazmernega načrtovanja vzorca in so bili pozneje ponderirani.
- Pri oblikovanju vzorcev smo poskušali zagotoviti potrebno kakovost in mednarodno primerljivost.
- Vprašalnik je sestavila skupina strokovnjakov, ki se ukvarja s pripravo raziskav ter varnostjo in zdravjem pri delu, skupaj z zaposlenimi pri Evropski agenciji za varnost in zdravje pri delu.
- Več informacij o metodologiji ankete ESENER je na voljo na spletnem naslovu www.esener.eu

Dodatne informacije

To poročilo je le prvi pregled ugotovitev in sklepov raziskave ESENER-4, 2024, zato ga je treba razlagati previdno. Podrobnejši rezultati in analize bodo v prihodnje na voljo na spletnem naslovu www.esener.eu. Tako kot pri predhodnih raziskavah ESENER bo nabor podatkov iz raziskave ESENER-4 dostopen leta 2025 prek portala GESIS.

Nadaljnje analize bodo izvedene v letih 2025 in 2026, objavljene pa bodo leta 2026 in pozneje.

Vodja projekta: Xabier Irastorza — Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu (EU-OSHA).

Zahvala: Marine Cavet (EU-OSHA) in Ipsos NV.

Dodatne informacije o Evropski uniji so na voljo na internetu (<http://europa.eu>).

© Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu (EU-OSHA), 2026

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Za dovoljenje za uporabo ali reprodukcijo fotografij ali drugega gradiva, za katero agencija EU-OSHA nima avtorskih pravic, je treba zaprositi neposredno imetnike avtorskih pravic.

Niti Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu niti osebe, ki delujejo v njenem imenu, niso odgovorne za morebitno uporabo informacij iz te publikacije.

⁴ Ta številka ne vključuje povečanj števila vzorcev – glejte naslednjo zaporedno točko.

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu (EU-OSHA) si prizadeva za varnejša, bolj zdrava in produktivnejša delovna mesta v Evropi. Raziskuje, razvija ter razširja zanesljive, uravnotežene in nepristranske informacije o varnosti in zdravju ter organizira vseevropske kampanje za ozaveščanje. Agencija, ki jo je Evropska unija ustanovila leta 1994 in ima sedež v španskem mestu Bilbao, združuje predstavnike Evropske komisije, vlad držav članic, združenj delodajalcev in delavcev ter vodilne strokovnjake iz držav članic EU in zunaj njenih meja.

information@osha.europa.eu
<https://osha.europa.eu>